

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Consideratio status damnatorum, quod actiones ipsorum inprimis malas, concernit

Fecht, Johann

Durlaci, 1680

CXII.

[urn:nbn:de:bsz:31-122744](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-122744)

tenebris infernalibus ita damnatorum intellectus obscuretur & lædatur, ut officio suo rectè & sine intervallis fungi non possit, sed mens pœnarum atrocitate turbata eà in re delectationem & refrigerium capret, quæ suppliciorum potius augmenta conciliat & adfert. VI. Damnatorum cruciatus & dolores longè maximos fore & tantum non intolerabiles, haud diffitemur, sed eos tamen ita comparatos esse, ut meditationi nulli aut intellectu exercitio locum relinquunt, prorsus negamus, quam in rem epulonis exemplum illustri nobis documento est, ne de aliis dicamus argumentis, quæ suo loco adducemus. Denique VII. qui in præsentis seculo, ob scortandi aut furandi studium virgis cæsi aut molesto & diuturno carceri inclusi fuere; nec non & illi, qui in operis publicis à præsentis lictore perpetuis flagris à peccandi licentiâ abstrahuntur; ad palatum tamen suum subinde redeunt, nec veteris facile artificii, odii præterea & invidiâ turgidi, obliviscuntur: Quid igitur impedit, quo minus & in infernali ergastulo utrumque simul consistere possit?

CXII. Ad argumentum septimum respondemus, I. Distinguendo inter finem infligendæ pœnæ primarium & secundarium. Primarius pœnarum finis non est, delictis terminum, modumque statuere, ne imposterum rempublic. turbent & publicæ honestati repagula objiciant: sed justitiæ satisfacere & lædendi per peccata petulantiam, quod malum est, malo æquali alio, nempe supplicio compensare. Atque hunc finem sufficit assequi iudicem: sicut & DEUS eundem assequitur in damnatis, quantumlibet illi peccent. Peccatum enim & pœna peccati simul possunt consistere. At secundarius pœnarum finis est, emendare peccantem, aliosque detertere à peccatis, id est, peccandi, quantum fieri potest, finem facere, iudici cumprimis temporali, quin & DEO, in præsentis seculo, ubi per gratiam peccata deponi possunt, intentus: sed qui neque simpliciter ad *re d'ency* pœnarum necessarius est, neque etiam in inferno, ubi peccata exuere non licet, & gratiæ locus nullus est, obtineri potest. Edidit equidem anno hujus seculi XLIX. Trajecti ad Rhenum, anonymus quidam, sub literis L. V. libellum, cui titulus est: Specimen refutationis Libri Crellii de Satisfactione Christi; Johanni Jacobo du Bois, Ultrajectinæ Gallo-
Bel-

Belgicae Ecclesiae Pastori dedicatum, cujus unum opus, unus labor est, defendere: *Jus infligendae à DEO poenae inmiti non damno accepto, quâ tali, sed, partim absoluto DEI, in creaturas dominio, partim injuriæ ex delicto acceptæ, prout, si impunita transmitteretur, alia damna post se trahere possit.* Quod singulare & novum hominis Reformati *ἕνεκα*, perinde ut alia religionis Calvinianæ *φοβικὴ ἀνάσμουσα*, non aliam habet originem nisi absolutum voluntatis Divinæ & rerum atque actionum omnium intuitum antegrediens decretum. Quare de poenæ ratione & indole ita edisserit: *Is qui poenam infligit, non intendit, nisi per errorem gravissimum, malum ejus, qui punitur, sed primò terrorem & metum, deinde correctionem & conversionem ad meliorem frugem, ejus, qui punitur, & cæterorum, qui simili peccandi habitu tenentur.* Crellium, contra quem scribit, inculcat: *Gravissimè lapsus est, inquiens, dum putat, poenam, etiam ex sua naturâ, respicere posse compensationem doloris, quem aliquis injuriâ affectus, percepit, & quem ex animo delet per vindictam.* Porro *finis poenarum, inquit, non est propriè satisfactio pro damno accepto per injuriam, sed propulsatio damni futuri, quod tamen ex priori injuriâ & damno per eam accepto, si impune transmitteretur, ad nos rediret.* Nego enim, *leges latae & poenas iis additas esse, nisi propter bonum aliquod, distinctum à poena nocentis.* Vanum est illud axioma, quod quibusdam in ore est: *fiat justitia & pereat mundus.* Item: *Is, qui peccavit, idè non punitur, quia peccavit.* Quæ si vera sunt, aut poenam non sentiunt damnati, aut non tam idè sentiunt, quia peccarunt, quam, nè vel ipsi amplius peccent, vel beati. Quod si propulsatio tantum damni moraliter consecuturi propriissimus poenæ finis est, quæ differentia relinquetur inter poenam Christi satisfactoriam & exemplarem Socinianorum? Poenam sensisset Eva, vi comminationis Divinæ falli nesciæ, æternam, si vel sola extitisset & peccasset, DEO non ex liberrimâ voluntate medicinam per Filium parante, & justissimè sensisset; quo tamen casu & exemplum exularet & correctio. Absolutum DEO in homines jus esse, nemo negat. At illud exerceri cum dispendio justitiæ nequit. Exerceretur verò, si quemquam, citra intuitum ad delicti antecedentis meritum, poenis addiceret, & ex merissimâ libertate tam graviter in innoxios animadverteret. Solum Servatoris nostri exemplum, solventis, quæ non rapuerat, & *εἰς ἕνδ' εἰς τῆς δ' ἰκαυοσ ὕψης* patientis, suffi-

ficienti documento est, peccata in se promereri pœnam illis proportionatam, citra ullum respectum ad exemplum & emendationem, & nisi compensatio peccati fiat per pœnam, condonationem ejus fieri nullam posse. Nam aliàs in proprium filium, si aboleri peccatum ex absoluto jure, aut exempli tantum causâ plesti potuisset, non tam crudelis, ut ita loquamur, fuisset DEUS pater; *cujus verò non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum.* Rom. IIX. 32.

II. Falsa est propositio major in Alberti argumento: *Nulla culpa extenditur ultra sententiam condemnatoriam culpæ ejusdem.* Quoties enim adulter, quoties calumniator, quoties blasphemus ad morem suum redierunt, quamvis id, quo digni fuere, perpeffi supplicium? *Quoties canis revertitur ad suum vomitum & sus lota ad volutabrum luti?* II. Pet. II. 22.

III. Negatur consequentia: *Si judici terreno, delicta punienti, propositus est is finis, ut mediante pœnâ finem velit facere delicti, multo magis DEO, universali judici, convenit mediante pœnâ finem facere omnis delicti.* Ratio negationis hæc est: quia judex terrenus, ex præcepto Divino, quousque patet janua gratiæ, ita compensare delicta pœnis tenetur, ut tamen quemlibet, si fieri possit, emendet & Ecclesiæ atque spei vitæ æternæ, quâ exciderat, reddat. Hinc supplicia ei delictis ita attemperanda sunt, ut uterque finis, quo ad ejus fieri potest, obtineatur. At verò ad hoc utrumque idèò Deus in futuro seculo non obstringitur, quia in illo gratiæ suæ locum ampliorem esse noluit. Ubi verò gratia nulla est, ibi exulat emendatio, & alteri duntaxat fini, eique primario, qui est æqualis justitiæ compensatio, locus relinquitur. Id quod IV. manifesto exemplo lapsus nostri comprobatur. Lex quondam lata fuerat: *quo die ex arbore vetitâ comederis, morte morieris.* Comederat homo, insequabatur sententia: omni mortis & calamitatis genere in præsentis vitæ morieris, & in futuro seculo æterna. Qua sententia condemnatoria puniebatur præcedens quidem peccatum, ut tamen hoc non obstante, culpa extenderetur ultra latam sententiam & peccata infelix homo peccatis nihilominus cumularer. Nempe nulla lege tenebatur DEUS abolere funditus delicta, postquam homo sua sponte & suapte voluntate meruit malus esse. Ad quod V. hoc minus obligatur in futura vita, quo majori

sce-

scelerum præ Adamo & Evâ numero damnati, deteriorem vitæ suæ conditionem, non meliorem promerere.

CXIII. Ad argumentum octavum respondemus, I. Per distinctionem: Immutabile aliquid dicitur, dupliciter: vel in se & in radice simul, vel in se solum, non in radice. Quod Metaphysicî vocant necessarium vel simpliciter vel ex hypothesi. Immutabile in se & necessarium simpliciter est, hominem esse docilem, quia id ex naturâ hominis per se consequitur. Immutabile autem in se & mutabile in radice est, hominem doctum esse, cum doctè disputat. cum fieri potuerit, ut nunquam erudiretur doctrinâ. Jam verò ad id, ut aliquid laudem habeat & vituperium, sufficit, si mutabile fuit in radice, seu principio, etsi in consequenti deinde reddatur immutabile. Sic quamquam, quæ in ebrietate patramus, ex ignorantia, adeoque immutabiliter perpetremus, ea tamen ipsa à laude & vituperio ideò aliena non sunt, quia in nostrâ potestate fuerat ipsa ebrietas, ex quâ id, quod ex ebrietate sequitur, merito æstimatur. Limitatâ igitur majore propositione in secundo argumento: quicquid aliter sese habere nequit, in se simul & in radice seu causâ suâ, id non habet laudem vel vituperium; negatur minor. Quamquam enim voluntas damnatorum, dum sunt damnati, aliter sese habere & corrigi nequeat, causa tamen & principium, ex quo immutabilitas illa contracta est, aliter sese olim habere & corrigi potuit. Quod sufficit ad fundamentum laudi & vituperio præbendum. Si II. major propositio eousque extendatur: Quicquid, suppositâ certâ sed mutabili hypothesi, aliter sese habere nequit, id non habet laudem vel vituperium; tum evidens instantia est Alberto ipse dæmon, qui ante diem extremi judicii immutabiliter peccat, cujus tamen peccatum meritò vituperatur, fatente Alberto. III. Respondet ipse Albertus: *Ad aliud dicendum, quod licet corrigere non possit statum suæ confirmationis in malo, tamen quilibet actus singularis est sibi voluntarius, & ideò vituperatur.* Quemadmodum nec hodie post lapsum mutare possumus necessitatem peccandi, nobis adsistentem, cum simus servi peccati, & venundati sub peccatum, & tamen, quia quodlibet peccatum in particulari voluntarium est, justam reprehensionem effugere non potest. Quare IV. Joh. Cameroni, objicienti:

Num